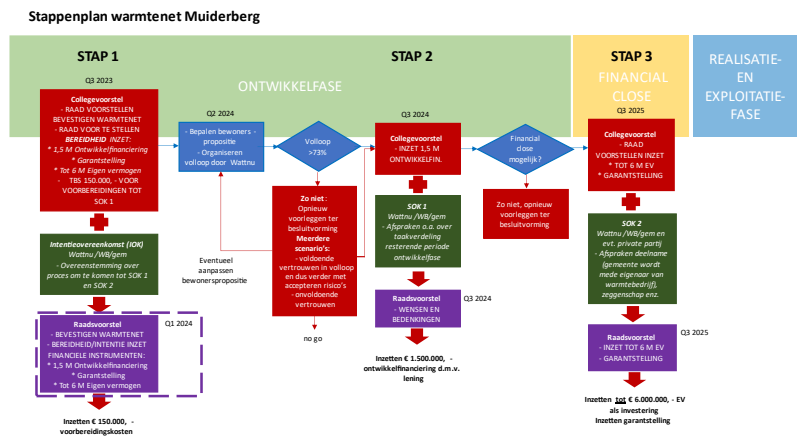

Opvattingen van het college of burgemeester ex. artikel 33 Reglement van Orde. De griffie zorgt voor verspreiding. Beantwoording volgt zo snel mogelijk en in ieder geval binnen 4 weken.

Naam en fractie: Max de Goede (PLEK)
Datum indiening: 6 februari 2024
Datum antwoord: 13 februari 2024
Onderwerp: Vragen over warmtenet Muiderberg

REACTIE VAN HET COLLEGE

Bij de beantwoording van de vragen wordt gebruik gemaakt van het stappenplan dat tijdens het thema-uur voor de raad op 10 januari 2024 is gepresenteerd en ook integraal onderdeel is van het raadsvoorstel dat nu voorligt. Dit stappenplan bestaat uit meerdere besluitvormingsmomenten voor de raad. Bij elke volgende stap wordt voorzien in het verder uitwerken/invullen/preciseren van de businesscase, werkafspraken, governance en (daarmee ook) het verder beheersen en mitigeren van de risico's. Hiermee betreft het college de raad al in een vroeg stadium bij de besluitvorming.

De besluitvorming bij het raadsvoorstel dat nu voorligt heeft betrekking op stap 1.

Met het voorliggende raadsvoorstel wordt de raad gevraagd te bevestigen dat de gemeente inzet op een warmtenet op basis van aquathermie voor Muiderberg én akkoord te gaan met stap 1 in het voorgestelde proces, zodat in de komende periode een nadere uitwerking kan plaatsvinden van diverse aspecten die van belang zijn voor het welslagen van het warmtenet.

Inleiding

We hebben als raad meerdere politieke avondsessies gehad over het Warmtenet Muiderberg en de verdere projectuitwerking en financiering daarvan. Tot nu toe hebben we over een aantal (ons inziens) belangrijke aandachtspunten nog geen duidelijkheid of heldere antwoord ontvangen of toelichting teruggezien. Deze aandachtspunten gaan met name over zeggenschap en eigenaarschap m.b.t. het warmtenet.

Groot potentieel

De potentie van de warmte coöperaties in Nederland is groot. Ze bieden zeggenschap voor bewoners en dat is aantrekkelijk, want ze werken not-for-profit met maximale transparantie. De kostprijs bepaalt het tarief van verwarming en dat perspectief vermindert het volloopriscio. Echte mede-eigenaarschap door inwoners is hierbij ook essentieel volgens PLEK.

PLEK ziet daarom wel degelijk kansen voor enkele warmtenetwerken op bescheiden schaal in Gooise Meren. Hierbij willen we wel de opmerking plaatsen dat het 'passiefbouw principe' bij het realiseren van gerenoveerde en nieuwbouwwijken ook als kansrijke optie meegenomen moet worden in de verdere uitwerking van de Transitievisie warmte om wijken van het gas af krijgen. We denken bijvoorbeeld dat Bussum Zuid zich uitstekend zou lenen voor warmtenet vrije passiefhuis renovaties en nieuwbouw.

Immers passiefhuis betekent dat men woningen met een zeer lage warmtevraag oplevert waardoor de aanleg van warmtenetten vervolgens overbodig worden.

Duidelijkheid over governance

Uitwerking concrete governance model van warmtenet/warmtebedrijf

Tot nu toe hebben we nog geen uitgewerkt 'governance model' voor het warmtenet/warmtebedrijf kunnen inzien. We worden echter als raad gevraagd om goedkeuring te geven op onder meer enkele belangrijke financiële onderdelen, zonder vooraf geïnformeerd te zijn over een gekozen governance model voor het warmtenet (warmtebedrijf)

Dus o.a. over de handeling of de wijze van besturen van de organisatie en de beheersing van macht binnen diezelfde organisatie. De gedragscodes en het (o.a. financiële) toezicht op de organisatie, consistent management, samenhangend beleid, transparantie, bepalen van tarieven, processen en beslissingsrechten voor een bepaalde bevoegdheid etc.etc.

Het lijkt erop dat we als raad nu eerst gelden beschikbaar moeten stellen en groen licht moeten geven en later pas zullen horen hoe governance binnen het warmtebedrijf en warmtenet concreet wordt geregeld en gewaarborgd. Dat lijkt ons niet de juiste chronologische volgorde in de projectuitvoering. Duidelijkheid over governance lijkt ons inziens een eerste belangrijk chronologische stap in de verkennings- en ontwerpfase voordat men tot verdere concrete financiering en go/no go uitvoering van plannen overgaat?

Volgens het ontvangen stappenplan diagram zullen we pas in Q3 van 2025 concreet over een gekozen governance model worden geïnformeerd.

Zie ook de afbeelding stappen bij governance van aquathermie (op website van aquathermie.nl)

<https://www.aquathermie.nl/bibliotheek/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2017932>

Vraag:

Waarom heeft de raad niet eerst duidelijkheid gekregen over een keuze voor een governance model voor warmtenet Muiderberg/warmtebedrijf Muiderberg, voordat we gevraagd worden om goedkeuring te geven aan allerlei financiële leningen/voorschotten?

Antwoord

Zoals u in reactie op de inleiding kunt lezen, wordt de raad met het voorliggende raadsvoorstel gevraagd om in te stemmen met stap 1 van het *proces* zoals gepresenteerd in het stappenplan. De raad geeft daarmee nog *geen definitieve* goedkeuring aan de gevraagde financiële inbreng vanuit de gemeente, maar spreekt de bereidheid uit om daartoe over te gaan mits in volgende fasen aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

Door in te stemmen met het raadsvoorstel geeft u het college de mogelijkheid om de komende periode samen met Wattnu en het Warmtebedrijf de governance en andere thema's verder uit te werken. Op basis hiervan wordt de raad bij stap 2 en stap 3 gevraagd om (onder voorwaarden) financiële instrumenten in te zetten.

Vraag 2

Meerderheidsaandeel gemeente

Inleiding bij vraag 2

Wie een warmtenet bezit, heeft in wezen een belangrijke monopolie op de energievoorziening in een wijk. Het kabinet heeft eerder besloten dat alle Nederlandse warmtenetten de komende jaren geleidelijk in publiek eigendom moeten komen.

Het kabinet wil dat bij alle nieuw te bouwen warmtenetten een meerderheidsaandeel in handen is van een gemeente of een andere publieke aandeelhouder.

'Gemeenten moeten zoveel mogelijk keuzevrijheid hebben om de energietransitie in hun gemeente vorm te geven.' Die vrijheid wordt vergroot als de gemeente het **meerderheidsaandeel** heeft in een warmtebedrijf. Verder verwachten de gemeenten dat het voor de prijs van energie ook niet slecht is als de meerderheidsaandeelhouder geen winstoogmerk heeft.

Waarom wordt de gemeente Gooise Meren in de huidige gepresenteerde voorstellen geen meerderheidsaandeelhouder in het warmtebedrijf? Nu is o.i. voorgesteld om de gemeente minimaal voor 30% aandeelhouder te laten zijn? In plaats van bijvoorbeeld 51%. Waarom is dit toch geen meerderheidsaandeel voor de gemeente geworden?

Antwoord

Er is nog geen definitief besluit genomen over de grootte van het aandeel van de gemeente in het Warmtebedrijf. Dit besluit ligt voor bij stap 3 van het schema zoals gepresenteerd. Het college is van mening dat het aandeel substantieel moet zijn en dat de aandelenverhouding de samenwerking recht moet doen. Daarom is door het college de voorwaarde meegegeven van minimaal 30% aandeel. In fase 2 wordt onderzocht welke samenwerkings- en organisatievorm het meest passend is en hoe het aandeelhouderschap van de gemeente hierin past.

Vraag 3

Collectief eigenaarschap van warmtenet.

Een warmtenet dat ECHT eigendom is van de hele gemeenschap.

Inleiding bij vraag 3

Buurtwarmtenetten sluiten goed aan bij de *waarden* autonomie en onafhankelijkheid van bewoners - Een belangrijke motivatie voor bewoners voor het accepteren van een warmtenet is **collectief eigenaarschap** (buurtwarmtenet). Dit verhoogt de (publieke) acceptatie van de oplossing en kan ook de betrokkenheid bij het thema duurzaamheid vergroten. Het is hierbij belangrijk dat bewoners het gevoel hebben zelf te beslissen, zelf keuzes te maken en mogelijkheden te hebben om contracten af te sluiten en te veranderen zoals zij dat willen. Daarnaast ook het feit dat inwoners via echte eigenaarschap ook kunnen beslissen wat er met de eventuele winsten gedaan wordt. Empowerment (sociaal of economisch) van de community zorgt voor een significante verbetering van de steun voor het project.

Uit onderzoek blijkt dat als belangrijke aspecten voor deelname van inwoners inclusiviteit, gemeenschapsvoordelen, gezamenlijke invloed en transparantie van beheer en prijsstelling worden genoemd.

Traditioneel worden warmtenetten in Nederland aangelegd en geëxploiteerd door een klein aantal grote warmtebedrijven. Een andere manier om warmtenetten te organiseren is via een coöperatieve organisatievorm. Dit houdt in **dat de bewoners zelf eigenaar zijn van het warmtenet en de warmtebron.**

Financiële voordelen, zekerheid en prijstransparantie zijn belangrijk - Financiële voordelen maken het aantrekkelijk om te investeren. Het vooruitzicht van winst zetten bewoners aan om mee te doen met een warmtenet.

In Denemarken zijn coöperatieve warmtenetten, **waar burgers zelf mede-eigenaar van zijn**, al jaren de standaard. Dat biedt voordelen op het gebied van opschaling en maatschappelijke acceptatie. Coöperatieve warmtenetten die écht in handen zijn van 'het publiek'.

In het huidige voorgestelde model van eigenaarschap zijn de bewoners **helemaal géén eigenaar** van het warmtenet en warmtebedrijf. Momenteel worden alleen de gemeente en WattNu (als eigenaar grootaandeelhouder van Warmtebedrijf Muiderberg) aandeelhouders en daarmee als de enige twee eigenaren gezien en niet de inwoners zelf.

Vraag:

Kan het college uitleggen waarom echte eigenaarschap (aandelen) van het warmtenet en warmtebedrijf voor de bewoners zelf niet is geregeld in het huidige projectvoorstel (businesscase) en waarom er 'de facto' maar twee eigenaren (aandeelhouders) van het warmtenet zijn? (gemeente en Warmte bedrijf Muiderberg B.V.)

Dit in tegenstelling tot sommige andere buurtwarmtebedrijven waarin de inwoners, juridisch-financieel gezien, wel echt mede-eigenaar/aandeelhouder zijn. Ofwel een coöperatieve warmtenet dat écht in handen is van 'het publiek'.

Antwoord

Ook dit onderdeel wordt conform het stappenplan uitgewerkt in fase 2. Daarbij is het uitgangspunt dat het warmtenet Muiderberg juist wél coöperatief is en dat bewoners via hun lidmaatschap van de coöperatie juist wél mede-eigenaar zijn. Hoe dit er precies uit komt te zien wordt verder in het proces uitgewerkt en vastgelegd.

Vraag 4

Een belangrijke barrière ten aanzien van warmtenetten is dat bewoners opzien tegen de monopolypositie die zo'n bedrijf in veel gevallen heeft. Dit voedt ook de angst voor het "lock-in" effect: bewoners zijn bang dat ze, wanneer ze eenmaal zijn aangesloten, niet meer terug kunnen.

Hoe denkt het college en partners de zorgen onder inwoners over de (ervaren) monopolypositie van een warmtebedrijf weg te nemen?

Antwoord

Door als gemeente een andere rol te pakken in het warmtebedrijf en het publiek eigendom te laten zijn, denken we deze zorg grotendeels weg te kunnen nemen. Het voorliggende raadsvoorstel draagt daarmee bij aan het bieden van meer zekerheden voor bewoners.

Bewoners worden op verschillende manieren beschermd tegen de potentiële nadelen van een monopolistisch warmtebedrijf.

- a. Het warmtebedrijf is coöperatief van opzet, bewoners hebben via de coöperatie medezeggenschap in het warmtebedrijf.
- b. De gemeente krijgt meer zeggenschap over het warmtenet. Enerzijds doordat de gemeente mede-eigenaar wordt. Tevens hebben gemeenten wettelijke verantwoordelijkheden voor de betrouwbaarheid en betaalbaarheid van warmtenetten.
- c. Alle afnemers in Nederland worden beschermd door de regels die de Autoriteit Consument en Markt stelt aan de tarieven (levering en vastrecht) en aan de borging van de leveringszekerheid.

Ten slotte is het niet zo dat bewoners, eenmaal aangesloten op het warmtenet, niet 'terug kunnen'. Afgezien van het gegeven dat er op termijn geen aardgas meer beschikbaar is voor de warmtevoorziening van woningen, zijn en blijven eigenaar-bewoners zelf baas over de voorzieningen die zij in hun woning aanbrengen.

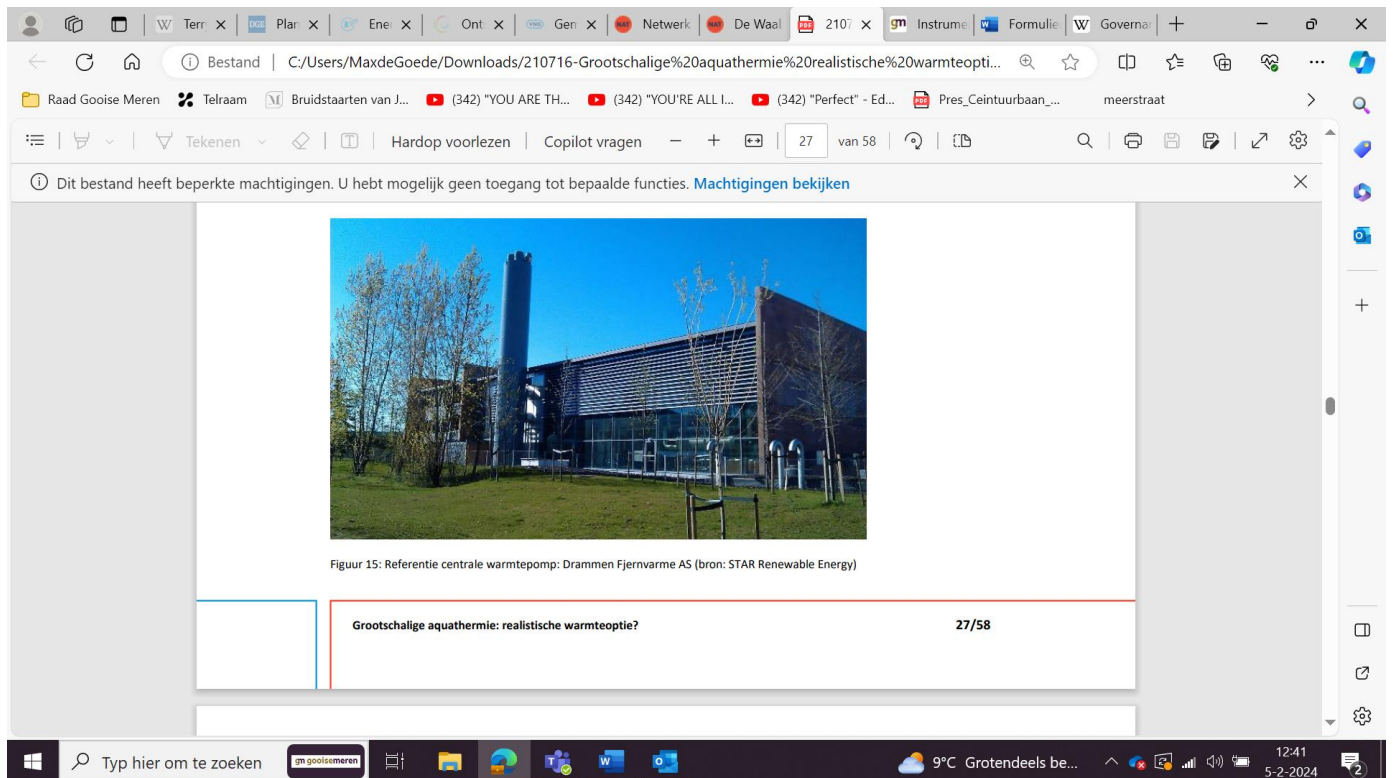
Vraag 5

Ruimtegebruik (bovengronds)

Inleiding bij vraag 5

In de transitievisie warmte van de gemeente Gooise Meren en in de plannen van het warmtenet zelf wordt uitbreiding van de warmtelevering van dit warmtenetwerk naar andere wijken buiten Muiderberg voorgesteld als mogelijke optie voor het realiseren van andere gasvrije wijken. Het ruimtebeslag van dergelijke warmtesystemen lijkt aanzienlijk (zie bijvoorbeeld de grootschalige plannen voor aquathermie in Nijmegen)

In deze studie is Nijmegen in vier warmtegebieden opgedeeld. Dit betekent dat er per warmtegebied forse capaciteit nodig is en dus ook relatief grote in- en uitlaten, warmtewisselaarstations en warmtepompcentrales. De ruimtelijke inpassing van dergelijke grote warmtepompcentrales is een belangrijk punt van aandacht. In Variant 1 en 3 in Nijmegen worden centrale warmtepompcentrales aangelegd nabij de winningslocaties. Om een inschatting te kunnen maken van het bovengrondse ruimtegebruik van de warmtepompen wordt een vergelijking gemaakt met een bestaande warmtepompcentrale in Drammen, Noorwegen. In Figuur 15 is een foto van de centrale met een vermogen van 13,2 MW te zien. Het ruimtegebruik van de centrale is geschat op ca. 1000m². Als wordt uitgegaan van een lineaire toename van het oppervlak dan zou de centrale die voor het stadsdeel Midden Zuid nodig zou zijn ongeveer driemaal zo groot moeten zijn en bijbehorende oppervlak ongeveer 3000 m² zijn. Dit is ongeveer de grote van één voetbalveld.

Dit bestand heeft beperkte machtigingen. U hebt mogelijk geen toegang tot bepaalde functies. [Machtigingen bekijken](#)

Figuur 15: Referentie centrale warmtepomp: Drammen Fjernvarme AS (bron: STAR Renewable Energy)

Grootschalige aquathermie: realistische warmteoptie? 27/58

Vraag:

Hoe groot wordt de toekomstige bovengrondse ruimtegebruik van alle warmtenet onderdelen ingeschat? Als we kijken naar een voorbeeld uit een warmtenetwerkplan voor Nijmegen zou dit mogelijk een bovengrondse ruimtegebruik van circa 3000 m² ofwel één voetbalveld betekenen?

Klopt dit? En zo ja waar voorziet men deze (extra) ruimte voor plaatsing van een eventueel uitgebreidere versie van zo'n systeem in Muiderberg?

Antwoord

Het betreft hier een relatief kleinschalig warmtenet. De ligging van Muiderberg t.o.v. van andere wijken met een gepland warmtenet maakt het niet aannemelijk dat de productiefaciliteit voor Muiderberg gecombineerd kan worden met andere wijken waarmee ook het ruimtebeslag niet groter wordt nabij Muiderberg. Het ruimtebeslag is dan ook niet vergelijkbaar met de situatie in Nijmegen of met Noorwegen. Bij het opstellen van de businesscase is rekening gehouden met een ruimtebeslag van de productiefaciliteit met bijbehorende voorzieningen van circa 800 m². Dit achten wij realistisch voor het Warmtenet in Muiderberg. Nadere uitwerking vindt plaats in fase 2 van het stappenplan.

Overigens is het aantal buurten waarvoor een warmtenet de meest aantrekkelijke oplossing is binnen de gemeente Goiose Meren beperkt, wat een geheel ander beeld oproept dan in Nijmegen. Op dit moment is het beeld dat ongeveer 9 van de 55 CBS-buurten geschikt zijn voor een warmtenet. Dit is terug te lezen in de door uw Raad vastgestelde Transitievisie Warmte.

Vraag 6

De bedoeling van warmtelevering in Muiderberg is dat men een lagere kosten gebaseerd warmtetarief wil leveren aan inwoners (dus warmte leveren tegen kostprijs+)

Elektriciteit is een zeer belangrijk ingrediënt in het beheren van een warmtenetwerk zoals in Muiderberg. Omdat veel stroom nodig is voor de werking van het warmtepompgedeelte van het warmtenet kan dit leiden tot hogere kosten (via geldende inkoop marktprijzen voor stroom) voor het component elektriciteit in de totale warmte (opwekkings)prijs.

Er moet ons inziens daarom gekeken worden wat gebeurt met de stroomproductie voor het warmtenetwerk. De elektriciteitsmarkt in Nederland is volledig geliberaliseerd, dus op elektriciteit kan wel winst worden gemaakt. Dit kan tot frictie leiden met de (kosten-gebaseerde) warmtetarieven omdat stroomprijzen via de markt hoger kunnen zijn en het moeilijk aan te wijzen is hoeveel operationele kosten er nodig zijn voor het warmte-deel en hoeveel voor het elektriciteitsdeel van de totale productie.

Vraag

Wordt er daarom ook gekeken hoe in de nabije toekomst de stroomkosten gereduceerd kunnen worden, opdat deze ook zelf door de coöperatie/warmtebedrijf tegen kostprijs opgewekt kunnen worden zodat de warmterekening van consumenten nog verder omlaag gebracht kan worden? Bijvoorbeeld door deelname aan een eigen windturbine of via eigen zonne-energie opwekking.

Antwoord

Bij de uitwerking van de businesscase is op dit moment uitgegaan van marktconforme tarieven voor elektriciteit. Het is te zijner tijd aan het warmtebedrijf (met medezeggenschap van de bewoners en gemeente) om eventuele kostenbepalende maatregelen te nemen; productie van elektriciteit en zelfgebruik- behoren daarbij tot de mogelijkheden.

In deze fase van besluitvorming is deze vraag nog niet aan de orde. Pas nadat zowel de raad als de inwoners zich hebben uitgesproken voor het warmtenet zal een nadere uitwerking plaatsvinden van de verschillende thema's die van belang zijn voor het slagen van het project.